

§ 12

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmästä ja osallisuuden edistämisestä Helsingissä

HEL 2021-012359 T 12 04 00

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunkiympäristölautakunta esittää osaltaan kaupunginhallitukselle kaupunkiyhteisen lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmän perustamista sekä kaupunkitasoisten tavoitteiden ja mittareiden asettamista jokaisen lapsen ja nuoren osallisuuden vahvistamiseksi. Lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmä asettaisi osallisuuden vahvistamisen konkreettiset tavoitteet ja vastaisi niiden seurannasta. Erillisestä Ruuti-brändistä luovuttaisiin. Esityksen mukaan Helsingissä käytössä olevia osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja monipuolistetaan ja kehitetään tavoitelähtöisesti, yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksen kehittymistä seurattaisiin kaupunkitasoisesti ja alueellisesti kouluterveyskyselyn osallisuusindikaattoria hyödyntäen.

Esityksessä konkreettisena uutena avauksena on mainittu apulaispormestarien toimialailat, joita suunnitellaan järjestettäväksi kahdesti vuodessa strategiakaudella 2021-2025. Toimialailloissa nuoret voivat tulla esiin heille tärkeitä asioita suoraan kaupungin johdolle.

Lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmän uudistuksen tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. On hyvä, että perustettavassa lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmässä on edustus kaikilta toimialoilta. Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen osallisuuden kokemuksen seurannassa ja alueiden välisten erojen tunnistamisessa on kannatettavaa.

Kaupunkiympäristön toimialalla tehtävät monialaiset suunnitelmat ja ohjelmat vaikuttavat Helsingin kehittämiseen sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä, minkä vuoksi toiminnalla on suuri vaikutus lasten ja nuorten elämään ja tulevaisuuteen. Toimialalla myös suunnitellaan, rakennetaan ja ylläpidetään kaupungin yleisiä alueita, ja niiden laadulla on merkittävä vaikutus lasten ja nuorten elinympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen. Tämän vuoksi lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on erityisen tärkeää.

Useita kaupunkiympäristön toimialaan kuuluvia tehtäviä ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL), joka velvoittaa ja ohjaa vuorovaikutuk-

seen osallisten kanssa sekä kaavojen vaikutusten arviointiin. Osallistumisen ja vuorovaikutuksen merkitys alueidenkäytön suunnittelussa säilyy jatkossakin vähintään nykyisellä tasollaan, mikäli vireillä oleva MRL:n kokonaisuudistus eli kaavoitus- ja rakennuslaki (KRL) toteutuu. Lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmän uudistamisessa on hyvä pyrkiä vahvistamaan kaavoitukseen liittyviä vuorovaikutusmenettelyjä sekä vaikutusten arviointia lasten ja nuorten näkökulmista.

On tärkeää, että lasten ja nuorten osallisuuden kehittäminen liittyy konkreettisesti osaksi toimialan vuorovaikutusprosesseja. Kaupunkiympäristön toimialan näkökulmasta korostuu se, että valmistelussa kyetään tunnistamaan lasten ja nuorten kannalta merkitykselliset ja vaikuttavimmat suunnitelmat ja hankkeet, joiden yhteydessä voidaan kehittää ja tarjota lapsille ja nuorille luontevia osallistumisen tapoja. Toimialojen välisen yhteistyön merkitys korostuu, koska kaupunkiympäristön toimialalla kontaktit lapsiin ja nuoriin ovat perustehtävissä satunnaisia.

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –kehittämishjelmaa varten kerätyissä lasten ja nuorten näkemyksissä korostuvat kaupunkiympäristön osalta hyvin konkreettiset asiat, jotka liittyvät ympäristön siisteyteen, kauneuteen ja koettuun turvallisuuteen. Kaupunkiyhteisessä osallisuuden kehittämistyössä on huolehdittava siitä, että myös toimenpiteissä päästään riittävän konkreettiselle tasolle. Perustettavan ohjausryhmän toiminnassa on tärkeää huomioida, että toimenpiteiden laatimisessa ovat tiiviisti mukana ne tahot, joilla on päävastuu niiden toteuttamisesta. Kaupunkiympäristön toimialalla tämä koskee erityisesti rakennukset ja yleiset alueet sekä maankäyttö- ja kaupunkirakenne –palvelukokonaisuuksia ja toimialan viestintää.

Osallisuuden edistämisen tavoitteiden ja toimenpiteiden kohderyhmää ovat kaikki alle 25-vuotiaat helsinkiläiset. Kohderyhmä on huomattavan laaja verrattuna Ruuti-järjestelmään, jonka kohderyhmää ovat olleet pääosin 13-17 -vuotiaat nuoret. Kuten esityksessä on todettu, on tärkeää että kehittämistyössä pyritään tunnistamaan eri ikäryhmien tarpeet ja kullekin ikäryhmälle sopivat vaikuttamisen tavat.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Katri Backman, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37840
katri.backman(a)hel.fi

Liitteet

1 Lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen kaupunkitasoiset tavoitteet,

	arviointi ja johtaminen
2	Lapsille ja nuorille suunnattuja vaikuttamisen kanavia ja toimintatapoja
3	Nuorisoneuvoston lausunto
4	Osallistumisen ja vaikuttamisen tasot

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Ruuti on helsinkiläisten nuorten vaikuttamisjärjestelmä, jonka käyttöönotosta kaupunginvaltuusto päätti vuonna 2011. Tämän jälkeen Ruudin toiminta on monipuolistunut, laajentunut ja vakiinnuttanut paikkansa kaupunkiorganisaation toiminnassa. Joulukuussa 2017 kaupunginhallitus asetti Helsingin nuorten uudistuneen vaikuttamisjärjestelmä Ruudin strategiakaudeksi 2017–2021. Asettamispäätöksen mukaisesti Ruudin koordinoinnista ja kehittämisestä on vastannut kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa. Ruudin toimintamuotoja ovat olleet omaehtoisen toiminnan tukeminen, edustuksellinen toiminta, osallistuva budjetointi ja yhteiskehittäminen sekä erilaiset tapahtumat. Helsingissä käytössä olevia, erityisesti lapsille ja nuorille suunnattuja vaikuttamisen kanavia ja toimintamuotoja on kuvattu liitteessä 2.

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin strategiakauden 2017–2020 arviointi

Vaikuttamisjärjestelmä Ruudin strategiakaudesta 2017–2021 on tehty laaja arviointi, joka on toiminut kehittämistyön pohjana. Arvioinnissa kerättiin tietoa lapsilta ja nuorilta, opettajilta ja rehtoreilta, nuoriso- ja osallisuusohjaajilta, nuorisotyön toiminnanjohtajilta, tutkijoilta, Ruudin ohjausryhmältä, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoilta sekä toimialajohtajalta.

Arvioinnin keskeisiä suosituksia tulevalle toimikaudelle olivat siirtyminen toimintolähtöisestä johtamisesta tavoitelähtöiseen johtamiseen. Sen sijaan, että keskitytään olemassa olevien vaikuttamisen kanavien vahvistamiseen, kaupungissa tulee selkeämmin määritellä yhteinen suunta ja tavoitteet lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi. Arvioinnissa todettiin, että Ruuti-vaikuttamisjärjestelmä on tarjonnut monipuolisia vaikuttamisen paikkoja ja kanavia nuorille. Ruuti-brändi ei kuitenkaan vahvista lasten ja nuorten ymmärrystä osallisuuden ja vai-

kuttamisen mahdollisuuksista eikä auta kaupungin työntekijöitä osallisuuden ja vaikuttamisen ymmärtämisessä. Tästä syystä erillisestä Ruuti-brändistä tulisi luopua.

Arvioinnissa nostettiin myös esiin, että nuorten tilanteesta, tarpeista ja toiveista kerättyä tietoa tulisi hyödyntää monipuolisemmin yli toimialarajojen. Lisäksi nuorten osallisuuden kokemuksesta tulisi mitata systemaattisemmin. Yhtenä suositukseksi korostettiin nuorten kuulemisen vahvistamista lisäämällä dialogia ja deliberatiivista (puntaroivaa) demokratiaa ratkaisukeskeisen toiminnan rinnalle. Osallistumisen läpinäkyvyyteen tulisi kiinnittää huomiota. Entisestään tulisi kehittää erilaisia tapoja kuulla nuoria heille merkityksellisissä asioissa.

Helsingin kaupunki on sitoutunut UNICEFin Lapsiystävällinen kunta - kehittämisohjelmaan, jonka tavoitteena on auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja lasten arjen palveluissa ja kunnan hallinnossa. Työ lapsiystävällisemmän kunnan rakentamisessa tukee Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän arvioinnissa tehtyjä suosituksia kaupunkitasoisesta sitoutumisesta lasten osallisuuden edistämiseen.

Vaikuttamisjärjestelmän uudistuksen valmistelu

Arvioinnin pohjalta on valmisteltu esitys lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen kaupunkitasoisista tavoitteista, arvioinnista ja johtamisesta Helsingissä strategiakaudelle 2021–2025 (Liite 1). Valmistelusta ovat vastanneet kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Esityksen sisältöön ovat vaikuttaneet arvioinnin suositusten lisäksi eri toimialojen työntekijöille järjestettyjen työpajojen tulokset, lapsilta ja nuorilta saatu palaute, toimialojen johtoryhmien kommentit sekä nuorisoneuvoston antama lausunto (Liite 3).

Nyt määriteltävillä yhteisillä tavoitteilla varmistetaan, että lasten ja nuorten osallisuutta edistetään systemaattisesti ja kaupunkitasoisesti. Osallisuutta ja vaikuttamista tarkastellaan kaupungissa kahdesta suunnasta: lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamisen näkökulmasta sekä kaupungin toimintaan vaikuttamisen ja demokratiakasvatuksen näkökulmasta. Helsinki sitoutuu tekemään töitä sen eteen, että jokainen lapsi ja nuori kokee osallisuutta ja uskoo mahdollisuuksiinsa vaikuttaa ja että lasten ja nuorten ääni kuuluu monipuolisesti kaupungissa.

Helsingissä lapset ja nuoret voivat osallistua ja vaikuttaa monin eri tavoin. Helsingissä käytössä olevia, erityisesti lapsille ja nuorille suunnattuja vaikuttamisen kanavia ja toimintamuotoja on koottu liitteeseen 2 sekä verkkosivustolle: [nuorten.helsinki.fi/osallistu-ja-vaikuta](https://www.helsinki.fi/osallistu-ja-vaikuta). Vaikuttamisen kanavien ja toimintatapojen tulee jatkossakin olla monipuolisia ja niitä tulee arvioida ja kehittää yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Vaikuttamiskanavien kehittämisen lähtökohtana ovat yhteisesti sovitut ta-

11.01.2022

voitteet sekä systemaattisesti kerättävä tieto lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksista.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 11.1.2022 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Katri Backman, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37840
katri.backman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen kaupunkitasoiset tavoitteet, arviointi ja johtaminen
- 2 Lapsille ja nuorille suunnattuja vaikuttamisen kanavia ja toimintatapoja
- 3 Nuorisoneuvoston lausunto
- 4 Osallistumisen ja vaikuttamisen tasot

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 14.12.2021 § 210

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 30.11.2021 § 191

Sosiaali- ja terveyslautakunta 30.11.2021 § 273

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 23.11.2021 § 380